

Rapport vid sängkanten förbättrar vården

Ökad delaktighet, bättre kommunikation och minskad risk för missförstånd är några av vinsterna med att använda en relativt ny form av överrapportering som sker inne hos patienten. På Akademiska Barnsjukhuset i Uppsala finns de svenska pionjärerna på området och här ser man bara fördelar med den patientcentrerade rapporteringen.

Text och Foto PIA HELLSING

Det här är definitivt ett av framtidens rapporteringssystem och ett arbetssätt som uppfyller vad patienter och anhöriga önskar, nämligen att få bättre information och vara delaktiga i vården. När de ges den möjligheten blir vården bättre på alla sätt, säger specialistsjuksköterskan Nina Wallin.

Hon och kollegan Liselott Pettersson, som också är specialistsjuksköterska, har arbetat cirka 30 år med blod- och tumörsjukdomar på Akademiska Barnsjukhuset i Uppsala. De har båda kunnat följa hur överrapporteringen mellan arbetsdagens olika skift förändrats med åren. Förr skedde den i fika- eller personalrummet och hela arbetsstyrkan informerades om alla patienter. I dag använder många avdelningar en blandning av tyst lärapport från journalerna och muntlig överlämning mellan vårdpersonalen.

– Men vi har alltid stängt in oss och patienterna har aldrig medverkat eller deltagit på något sätt. Vårdens behov har fått styra, men så är det inte nu längre, säger Nina Wallin.

Hennes chef blev nämligen tidigt inspirerad att införa patientcentrerad rapportering (även kallad bedside handover) efter att vid en europeisk konferens ha hört hur en barnklinik i Belgien gjort. När chefen fick signaler om att anhöriga till patienter på enheten inte var nöjda med kom-

munikationen med vårdpersonalen var det dags för en förändring.

Nina Wallin och Liselott Pettersson fick i uppdrag att i samband med sina studier, göra en mindre pilotstudie där den nya rapporteringsformen som sker hos patienterna testades. Resultaten var odelbart positiva och 2010 blev avdelningen förmodligen den första i landet att införa den. I dag, fem år senare, har de båda sjuksköterskorna hunnit skriva en c-uppsats och fått pris, på Sjuksköterskedagarna i höstas, för bästa poster i ämnet. De har även genomfört en större utvärdering av arbetet där både patienter och anhöriga fortfarande säger samma sak:

– I stort sett alla är positiva till rapporteringen. De känner sig delaktiga och tycker att de kan påverka sin situation på ett helt annat sätt än tidigare, berättar Liselott Pettersson.

Den patientcentrerade rapporten sker vid skiftbytet varje eftermiddag. Det hela inleds med en kort genomgång med all personal då ansvarsfördelningen görs upp och de olika patienternas namn, ålder, diagnos och kontaktsak går igenom. Därefter är det dags för överrapporteringen som alltså sker inne på salen där alla som medverkar presenterar sig och där patienten är huvudfokus.

Den avrapporterade sjuksköterskan går tillsammans med patienten, föräldrarna och kvällens

"I stort sett alla är positiva till rapporteringen. De känner sig delaktiga och tycker att de kan påverka sin situation på ett helt annat sätt än tidigare."

Liselott Pettersson

sjuksköterska och undersköterska, igenom det som hänt under dagen och vad som komma skall under det dygn som följer. Allt går metodiskt till väga och till hjälp används en strukturerad rapporteringsmall som säkerställer att information inte glöms bort.

– Vi måste vara vaksamma på hur rapporteringen går till. Det är oerhört viktigt att inte rapportera över huvudet på patienten utan att den görs tillsammans och genom den det gäller. Målet är ju att göra alla inblandade delaktiga, berättar Liselott Pettersson.

– Därför är vi alltid vända mot patienten och undviker att mata på med information. Istället vill vi kommunicera och få dem att ge oss sin version, fyller Nina Wallin i som varit med om att patienten fått komplettera personalens information under rapporteringen.

– Det händer att de rättar oss om vi har fel. Ibland kan vi ju faktiskt ha bristande information kring senaste matintag eller toalettbesök, sådant som patienterna själva har mer koll på, säger Nina Wallin.

Delaktigheten kan också visa sig genom att patienterna tar egna initiativ eller berättar hur saker känns eller ligger till. Det är också vanligt att de själva tar ansvar för att fylla i mat- och vätskelistor och även hjälpa till

med exempelvis urinmätning om det behövs.

För Nina Wallin och Liselott Pettersson är rapporteringen ett bra tillfälle att själva bilda sig en uppfattning om situationen. Ett möte som säkerställer att de gör riktiga bedömningar och prioriteringar och som eliminerar missförstånd.

– Ur patientsäkerhetssynpunkt är det viktigt att tidigt träffa patienterna för att jag ska kunna bilda mig en uppfattning om hur de mår och vilka behov de har, säger Liselott Pettersson som tycker att vården blir säkrare tack vare det nya rapporteringssättet.

Hon menar att rapporter utan patienternas medverkan riskerar att innehålla irrelevant information och skymma sikten för det väsentliga. En risk som nu försvunnit.

– Jag slipper helt enkelt bli färgad av någon annans bild av en patient-situation, säger Liselott Pettersson.

En ny utmaning är däremot att koncentrera och minimera rapporteringstiden som ibland kan tendera att bli lång. Det ställer högre krav på att personalen följer den uppsatta strukturen och att de istället föreslår ett senare samtal om det är många saker som föräldrar eller patient vill tala om.

– Mötet vi har tillsammans är oerhört värdefullt och rapporten måste få utrymme. Även om den ibland kan kännas som en tidstjuv är vi helt övertygade om att vinsterna är många och att vi sparar tid i längden, säger Liselott Pettersson.

Intresset för patientcentrerad rapportering sprider sig nu över landet och det är inte bara begränsat till Akademiska Sjukhuset i Uppsala. De båda sjuksköterskorna har föreläst och diskuterat med avdelningar på barn- och vuxenkliniker på bland annat Karolinska Universitetssjukhuset, Falu Lasarett, Södersjukhuset

Nina Wallin rapporterar över till undersköterskan Carina Söderlund och sjuksköterskan Liselott Pettersson.

och Universitetssjukhuset i Linköping. Patientcentrerad rapportering verkar ligga i tiden.

– Det finns en trend som pågått sedan början av 2000-talet där patienterna vill ha och också ges mer makt över sin situation, säger Nina Wallin.

Hon berättar om en ny, påläst generation som nu växer upp och som ställer högre krav på vården. Men påtryckningarna kommer inte bara från patienthall. Även makthavarna har sagt sitt. Den nya patientlagen som trädde i kraft den 1 januari i år talar sitt tydliga språk om att stärka och tydliggöra patienternas ställning och främja deras integritet, självbestämmande och delaktighet.

– Den nya lagen påverkar säkert intresset vilket är positivt. Jag är övertygad om att patientcentrerad rapportering gör vården både effektivare och minskar risken för missförstånd. avslutar Liselott Pettersson. ❧